

RECENZJA

rozprawy doktorskiej lek. dent. Małgorzaty Janowskiej - Bugaj pt.:

„OCENA ŚLUTECZNOŚCI ŚWIATŁA CHEMILUMINESCENCYJNEGO W DIAGNOSTYCE CHORÓB BŁONY ŚLIZOWEJ JAMY USTNEJ O WYSOKIM POTENCJALE TRANSFORMACJI NOWOTWOROWEJ”

Rak jamy ustnej jest chorobą o wysokiej śmiertelności, który może rozwinąć się na podłożu zmian przednowotworowych, szczególnie tych o zwiększonym ryzyku transformacji nowotworowej takich jak: erytroplakia, leukoplakia, czy postać nadżerkowa liszaja płaskiego. Wczesne wykrycie ich skutkuje szybszym wdrożeniem procedur terapeutycznych. Zmiany przednowotworowe często są nie zauważane przez pacjentów a nawet przez samych lekarzy dlatego tak istotna jest diagnostyka przesiewowa w kierunku wykrycia nie tylko raka jamy ustnej ale również zmian o zwiększonym ryzyku transformacji nowotworowej we wczesnym stadium oraz wdrożenie procedur profilaktyczno – leczniczych.

Światło chemiluminescencyjne i błękit toluidyny stanowią proste nieinwazyjne narzędzia mające zastosowanie w diagnostyce zmian o wyższym potencjale transformacji nowotworowej. Ich zadaniem jest wskazanie zmian, w których obecne jest wewnątrz błonkowe nowotworzenie. Bardzo istotnym elementem jest ocena czułości i swoistości w/w wspomagających metod diagnostycznych w stosunku do złotego standardu jakim jest badanie histopatologiczne.

Biorąc pod uwagę fakt ciągłych poszukiwań coraz lepszych metod badania błony śluzowej przedstawiona przez Doktorantkę ocena dodatkowych wspomagających możliwości diagnostycznych z określeniem ich czułości i swoistości bardzo dobrze wpisuje się w nurt aktualnych badań, mając poza aspektem poznawczym walor praktyczny. Cel dodatkowy dotyczący obecności czynników ryzyka choroby nowotworowej u badanych pacjentów, a także częstości samobadania jamy ustnej, świadomości onkologicznej oraz nasilenia leku towarzyszącego zmianom w jamie ustnej stanowi dopełnienie kompleksowego badania jamy ustnej.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska liczy 171 stron z typowym układem dla tego rodzaju dysertacji, zawiera wstęp, cel pracy, materiał i metodykę, wyniki badań z 78 tabelami i 22 rycinami, dyskusję, wnioski w liczbie 5, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz piśmiennictwo liczące 231 pozycji.

W obszernym wstępie liczącym 34 strony Doktorantka w bardzo przejrzysty sposób scharakteryzowała zagadnienia, które były podstawą merytoryczną rozprawy. Na podstawie dostępnego piśmiennictwa Doktorantka zaprezentowała epidemiologię, czynniki ryzyka

nowotworów jamy ustnej, choroby o wysokim ryzyku transformacji nowotworowej a także metody ich diagnostyki. Bardzo istotny z punktu widzenia profilaktyki onkologicznej jest rozdział poświęcony samobadaniu jamy ustnej ze szczególnym uwzględnieniem algorytmu samobadania błony śluzowej jamy ustnej zmodyfikowany przez Doktorantkę i współautorów. w 2015 roku.

Dobrze sformułowane przez Doktorantkę cele obejmowały ocenę czułości i swoistości metody z wykorzystaniem światła chemiluminescencyjnego oraz metody wspomagającej z wykorzystaniem błękitu toluidyny w wykrywaniu ognisk dysplazji w obrębie zmian błony śluzowej o wysokim potencjale transformacji nowotworowej. Cel dodatkowy obejmował ocenę teoretycznych i praktycznych aspektów świadomości onkologicznej pacjentów badanej grupy.

Do badania zakwalifikowano 83 osoby (55 kobiet i 28 mężczyzn) w wieku 26-78 lat, u których stwierdzono choroby błony śluzowej o wysokim potencjale transformacji nowotworowej, w rozdziale tym Doktorantka zaprezentowała schemat badania pacjenta ze szczególnym uwzględnieniem badania błony śluzowej oraz ankiety dotyczące ryzyka choroby nowotworowej jamy ustnej i świadomości onkologicznej, a także lęku przed chorobą nowotworową, przedstawiła również algorytm z użyciem światła chemiluminescencyjnego i błękitu toluidyny. Cały podrozdział poświęciła na zaprezentowanie sposobu oceny czułości i swoistości w/w badań. Moja uwaga związana z rozdziałem Materiał i metody badań dotyczy charakterystyki badanej grupy. Ze względu na to, że podstawą do zakwalifikowania do badania była obecność zmian potencjalnie złośliwych w obrębie błony śluzowej tabelę dotyczące niektórych innych elementów tj. miejsca zamieszkania, poziomu wykształcenia byłoby zrzęczniejsz umieścić w rozdziale pt. Wyniki badań i omówienie pomimo, że Doktorantka nie odnosi się bezpośrednio do tych danych w dalszej części pracy. Natomiast w rozdziale pt. Materiał i metody badań nie znalazłam opisu badania do określenia wskaźnika BMI pomimo, że zagadnienie to w części dotyczącej wyników badań jest zaprezentowane w kilku tabelach, w odniesieniu do płci badanych osób, rozpoznania klinicznego i obecności dysplazji.

Oceniając metody statystyczne należy stwierdzić, że dobór metod jest prawidłowy, podczas weryfikacji hipotez wykorzystano testy nieparametryczne oceniając wcześniej normalność rozkładu zmiennych. Na szczególną uwagę zasługuje dokładny opis oceny wartości diagnostycznej poszczególnych rodzajów badania błony śluzowej za pomocą współczynników czułości, swoistości oraz dokładności

Uzyskane przez Doktorantkę wyniki badań zaprezentowano w 78 tabelach i na 22 rycinach. Zaprezentowano je bardzo logicznie z dużym wyczuciem tematu. Podzielenie rozdziału tego na podrozdziały porządkuje i ułatwia percepcje otrzymanych wyników.

Za bardzo wartościowe uważam wyniki badań dotyczące oceny obrazu zmian w badaniu światłem chemiluminescencyjnym i po wybarwieniu błękitem toluidyny z określeniem czułości i swoistości w stosunku do występowania dysplazji, chociaż wyniki w odniesieniu do badań ankietowych również zasługują na podkreślenie. Odnosząc się do badania z wykorzystaniem światła chemiluminescencyjnego Doktorantka stwierdziła we wszystkich przypadkach badania pozytywny test światła, zatem współczynnik czułości dla tego badania wyniósł 100% czyli test ten wykrył wszystkie przypadki z dysplazją, natomiast współczynnik swoistości wyniósł zero czyli wynik dodatni uzyskano także dla wszystkich osób bez dysplazji. Z kolei test z wykorzystaniem błękitu toluidyny wykrył wszystkie przypadki z dysplazją (współczynnik czułości wyniósł 100%), natomiast współczynnik swoistości 57,75 % czyli wynik dodatni testu uzyskano także dla wielu pacjentów bez dysplazji w zmianie.

W liczącej 19 stron dyskusji Doktorantka przedstawiła dokonania naukowe innych autorów zajmujących się problemem wykrywania zmian potencjalnie złośliwych odnosząc je do wyników badań własnych. Sposób przeprowadzenia dyskusji świadczy o dojrzałości Doktorantki jako badacza oraz dobrym Jej przygotowaniu do prowadzenia badań naukowych, a także świadomości ograniczeń w wykorzystywaniu badań dodatkowych pamiętając, że złotym standardem pozostaje w dalszym ciągu badanie histopatologiczne.

Zaprezentowane przez Doktorantkę wnioski odpowiadają na cele zawarte w pracy. Doktorantka prezentując wnioski stwierdziła, że roztwór błękitu toluidyny stanowi bardziej wartościowe narzędzie w detekcji dysplazji błony śluzowej jamy ustnej w obrębie zmian o wysokim ryzyku transformacji nowotworowej niż światło chemiluminescencyjne jednocześnie stwierdzenie wysycenia błękitem toluidyny czy pozytywna reakcja na światło chemiluminescencyjne nie dowodzi jednoznacznie obecności dysplazji i weryfikacja histopatologiczna jest niezbędna do postawienia ostatecznego rozpoznania. Stwierdziła również, że świadomość zbadanych pacjentów dotycząca podstawowej wiedzy z zakresu raka jamy ustnej i samobadania była dobra, jednak wskazana jest dalsza edukacja w tym zakresie. Ostatni wniosek sformułowany przez Doktorantkę dotyczy konieczności opieki psychologicznej pacjentów będących w grupie ryzyka wystąpienia raka jamy ustnej.

Moje nieliczne uwagi o charakterze redakcyjnym. w żadnym stopniu nie umniejszają wartości poznawczych jak również praktycznych recenzowanej rozprawy doktorskiej.

W opinii recenzenta cała rozprawa napisana jest z dużym wyczuciem tematu, świadczy o gruntownym przygotowaniu Doktorantki do prowadzenia badań naukowych. Na uwagę zasługuje fakt, że ocena wartości różnych metod wspomagających diagnostykę zmian o wysokim potencjale transformacji nowotworowej ze szczególnym uwzględnieniem ich czułości i swoistości, a także podkreślane przez Doktorantkę znaczenie samobadania błony śluzowej jamy ustnej w profilaktyce onkologicznej stanowi istotny wkład w stan wiedzy dotyczący działań profilaktyczno – leczniczych w tym obszarze.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że rozprawa doktorska lek. dent. Małgorzaty Janowskiej -Bugaj dotyczy wciąż aktualnego zagadnienia jakim jest problem wykrywania zmian potencjalnie złośliwych i możliwości wykorzystania wspomagających badań o charakterze przesiewowym w aspekcie wczesnych działań profilaktyczno – leczniczych.

Przedstawioną do oceny rozprawę doktorską lek. dent. Małgorzaty Janowskiej - Bugaj oceniam pozytywnie, spełnia ona wszystkie wymagania stawiane pracom na stopień doktora nauk medycznych. W związku z powyższym zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie lek. dent. Małgorzaty Janowskiej – Bugaj do dalszych etapów przewodu doktorskiego,

Gdańsk, dn. 06.03.2017

K I E R O W N I K
Katedry i Zakładu Periodontologii
i Chorób Błony Śluzowej Jamy Ustnej
Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
Aida Kusiak
dr hab. n. med. Aida Kusiak, prof. nadzw. GUMed